

ABSTRACT

Yevhen Kurinnyy. Prospects for the establishment of the Military Police in Ukraine. The article deals with urgent matter, namely, the prospects for the establishment of the Military Police in Ukraine. The issues of military discipline, the powers of the Military Law and Order Service and the possibility of creating a Military Police as part of the Armed Forces of Ukraine on its base were considered. Previous attempts to solve this problem in our country have been analyzed. A general description of the two models of the organization of military law enforcement structures available in the world – the Military Police and the Gendarmerie – was carried out.

The author has emphasized that the perspective of creating the Military Police on the basis of the already functioning Military Law and Order Service as part of the Armed Forces, given the existing shortcomings and potential risks, cannot be considered an optimal step. Another model of a military law enforcement body in the form of the Osavul Service (gendarmerie), which has a flexible dualistic subordination of the Ministry of Defense and the Ministry of Internal Affairs, taking into account the realities of today's Ukraine, is a more acceptable option. The main arguments of this approach are as follows: full and comprehensive use of the relevant potentials of the above-mentioned power institutes of the defense and law enforcement direction (on the part of the Ministry of Defense, this is the VSP, the Ministry of Internal Affairs – NGU, investigative and operative employees); a high probability of better law enforcement support of the functioning of all defense structures – the State Border Guard Service of Ukraine, the National Guard of Ukraine, the State Service for Special Communication and Information Protection of Ukraine, the State Special Transport Service and other military formations built according to the laws of Ukraine; lack of monopoly control by a separate law enforcement agency over the new law enforcement institution, which will contribute to reducing cases of undue pressure on the leadership of the new military law enforcement institution; the dualistic status stipulated by the legislation allows not to reduce a significant part of the personnel of the aforementioned law enforcement structure in the post-war period, but to redirect its activities to the performance of mainly peacetime police functions; the possibility of legislative consolidation of the powers of the Ministry of Justice of Ukraine regarding the coordination of the activities of the new military law enforcement body (the practice of the current French Republic), which will contribute to the strengthening of the corresponding civilian control.

Keywords: *military discipline, armed forces, military law enforcement agencies, defense forces, pretrial investigation, military police, gendarmerie.*

УДК 340

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-20-26

Андрій КУЧУК©
доктор юридичних
наук, професор
(Сумський
державний
педагогічний
університет імені
А. С. Макаренка,
м. Суми, Україна)

Оксана ЛЕГКА©
доктор юридичних
наук, професор
(Університет
митної справи
та фінансів,
м. Дніпро, Україна)

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО: СУТНІСНИЙ АСПЕКТ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю висвітлення тих положень, які визначають сутнісний аспект міжнародного права та які потребують детального і системного вивчення. Вказано, що питання визначення природи міжнародного права передбачає вивчення таких положень: суверенітет та рівність держав; джерела міжнародного права; суб'єкти міжнародного права; інструментальний аспект (міжнародне право має на меті регулювання поведінки держав та інших суб'єктів міжнародних відносин, що досягається через встановлення принципів і норм, які визначають допустиму поведінку та встановлюють обов'язки і права суб'єктів); вирішення міжнародних спорів; динамічний характер міжнародного права. Акцентовано, що чітке розуміння означених аспектів є основою сприйняття міжнародного права і його сутності.

© А. Кучук, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5918-2035>
kucshuk@ukr.net

© О. Легка, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6405-9085>
ok.legka@gmail.com

Зроблено висновок, що є низка положень, врахування яких є основою пізнання сутності міжнародного права, дозволяє зрозуміти природу міжнародного права. У межах соціальної дійсності в Україні особливої уваги потребує питання вивчення договірної природи міжнародного права, принципу суверенної рівності держав, міжнародної відповідальності. Розуміння цих положень є підґрунтям адекватного сприйняття окремих аспектів сутності міжнародного права.

Ключові слова: *джерела міжнародного права, Європейський суд з прав людини, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, міжнародне право, міжнародна відповідальність, суб'єкти міжнародного права, суверенітет.*

Постановка проблеми. З початку збройної агресії проти України сусідньою державою у 2014 році у вітчизняному правничому дискурсі актуалізувалось питання міжнародного права, зокрема його сутності, дієвості, механізмів застосування, відповідальності держав за порушення норм міжнародного права тощо. Ще більшої актуальності означена проблематика набула з початку повномасштабного російського вторгнення, зокрема в контексті міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини, міжнародної відповідальності держави-агресорки та її вищих посадових осіб.

Водночас варто вказати, що вказана вище проблематика міжнародно-правової сфери безпосередньо пов'язана з тематикою, визначеною нами у назві статті.

До цього треба додати, що частина тем з міжнародного права (йдеться про відповідну навчальну дисципліну) і до сьогодні викладається у навчальній правничій літературі через призму догматичних положень, сформованих у межах радянської юриспруденції (згадаємо, зокрема, тему імплементації норм міжнародного права), що призводить до спотвореного сприйняття сутності та значення міжнародного права.

Наголосимо також, що українська національна система права виходить з принципу дружнього ставлення до міжнародного права (згадаємо, що останнім часом до означеного принципу звернувся і орган конституційної юстиції; йдеться про рішення у справі про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій від 8 вересня 2016 року [9]).

Зважаючи на означене, можна констатувати, що проблематика сутнісного аспекту міжнародного права повинна бути складовою вітчизняної правничої доктрини та потребує системного дослідження, що і визначає актуальність вибраної нами теми.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Відразу треба вказати, що це дослідження є своєрідним продовженням публікацій одного з співавторів [3–4]. Згадаємо також висвітлення принципів права (зокрема в міжнародному аспекті), що дозволяє розкрити сутність міжнародного права [5].

Загалом варто вказати, що тематика розуміння міжнародного права, його природи була предметом дослідження таких вітчизняних вчених, як М. Антонович, М. Баймуратов, В. Буткевич, А. Гетьман, В. Костицький, О. Кучик, Н. Лехник, А. Мацко, С. Перепьолкін, В. Полотай, Л. Рибинська, О. Тарасов, Л. Філяніна, І. Яковюк тощо.

Виокремимо дослідження одностороннього зобов'язання держави через призму міжнародного права, виконане Н. Лехник. Основні положення і висновки вказаної науковиці дозволяють краще зрозуміти природу міжнародного права [6]. Не можна не погодитись з висновком авторки щодо того, що «основна сутність одностороннього акта полягає в тому, що він є результатом волевиявлення однієї держави, яким держава бере на себе певні зобов'язання. І тому він за своєю природою суттєво відрізняється від міжнародно-правових договорів, які передбачають узгодження волі кількох держав» [6, с. 62–63].

Згадаємо і дисертаційне дослідження філософсько-правових аспектів становлення міжнародного права, в якого автором зосереджено увагу на генезі ідеї міжнародного права, проаналізовано основні теорії міжнародного права, «простежено зв'язок міжнародного права з обумовлюючими його виникнення соціальними і культурними особливостями міжнародного співтовариства, зокрема з особливим становищем і соціокультурною визначеністю особи в міжнародному праві» [11, с. 16].

Додамо, що, безумовно, використання Ю. Чайковським історичного підходу до висвітлення проблематики становлення і розвитку міжнародного права має важливе значення для з'ясування зокрема й сутнісних аспектів досліджуваного нами явища. У цьому аспекті наведемо висновок вказаного автора, який підтверджує актуальність вибраного нами напряму гносеології: «Історія XX століття містить фундаментальний виклик міжнародному праву. Разом з тим процес глобалізації створює нові проблеми у розвитку міжнародного права, які можуть бути розв'язані лише у подальшому поступі

людства» [11, с. 13].

Методологічне значення для досягнення мети цього дослідження мають і висновки, зроблені В. Репецьким у дослідженні соціального значення міжнародного права [8].

Метою статті є висвітлення тих положень, які визначають сутнісний аспект міжнародного права та які потребують детального і системного вивчення.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової правничої літератури дозволяє з'ясувати, що сутнісний аспект міжнародного права містить такі положення.

Міжнародне право розглядається як комплексна і розгалужена галузь права, що регулює відносини між суверенними державами та іншими міжнародними акторами. Загалом міжнародне право відіграє важливу роль у підтриманні стабільності, миру та співпраці між державами, регулюючи їхні відносини та забезпечуючи засади справедливості та правопорядок у міжнародних відносинах.

Природа міжнародного права ґрунтується на врахуванні таких аспектів.

По-перше, це суверенітет та рівність держав. Зокрема, міжнародне право визнає суверенітет держав як основоположний принцип. Кожна держава має право на свою територіальну цілісність, політичну незалежність та рівність у відносинах з іншими державами. Зазначимо, що саме це положення багатьма дослідниками визнається як стримуючий фактор розвитку міжнародного права.

По-друге, це джерела міжнародного права. Серед основних джерел міжнародного права виокремлюють договори (що дозволяє правникам йменувати міжнародне право договірним правом), звичаї, загальні принципи права тощо. Договори містять угоди між державами та іншими суб'єктами міжнародного права.

По-третьє, це суб'єкти міжнародного права. Основними суб'єктами міжнародного права є суверенні держави. Однак не можна не вказати і на те, що важливу роль відіграють міжнародні організації та інші неурядові суб'єкти, які можуть бути визнані за певних обставин суб'єктами міжнародного права.

По-четверте, це інструментальний аспект. Міжнародне право має на меті регулювання поведінки держав та інших суб'єктів міжнародних відносин, що досягається через встановлення принципів і норм, які визначають допустиму поведінку та встановлюють обов'язки і права суб'єктів. Додамо, що міжнародне право містить низку загальних принципів, таких як принцип невторгання, принцип добросусідства та інші, які являють собою фундаментальні основи розуміння та застосування міжнародних відносин.

Водночас у контексті предмета нашого дослідження вкажемо на те, що особливої уваги потребує природа самих норм міжнародного права, яка виходить з особливостей предмета правового регулювання та мети, точніше тих інтересів, що відображаються у змісті цих норм.

По-п'яте, це вирішення спорів. Міжнародне право надає механізми для вирішення спорів між державами та іншими суб'єктами, якими (механізмами) можуть бути дипломатичні переговори, медіація, арбітраж чи судовий процес у Міжнародному суді Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних судах (наприклад, Європейському суді з прав людини).

Водночас варто вказати на те, що не завжди означені механізми є дієвими (порівняно з відповідними національними механізмами, якщо йдеться про спори у межах національної системи права).

По-шосте, це динамічний характер. Сучасний світ характеризується глибокою взаємозалежністю між державами, і це вимагає постійного адаптування міжнародного права до нових викликів та реалій. Глобалізація, транснаціональні проблеми, кібербезпека та зміни в геополітичних умовах створюють нові виклики для міжнародного права.

Чітке розуміння означених аспектів є основою сприйняття міжнародного права і його сутності. Водночас у межах цієї роботи неможливо висвітлити усі наведені складові, однак, ми зосередимо увагу на окремих з них, вказавши ті положення, які потребують детального, комплексного пізнання.

Значна частина українців у перші дні й тижні лютого 2022 року очікувала від міжнародних інституцій швидких та ефективних дій, спрямованих на відновлення територіальної цілісності України, захисту цивільного населення та притягнення вищих посадових осіб російської держави до відповідальності, згадаємо, зокрема, численні звернення українців, петиції до міжнародних організацій щодо «закриття» неба над Україною [1]. Водночас природа міжнародного права дещо інша. Наведений приклад

вказує на доцільність розгляду договірної природи міжнародного права, суверенітет держав, механізми міжнародно-правової відповідальності.

Тож вкажемо на договірну природу міжнародного права. Договірна природа міжнародного права передбачає, що міжнародні відносини регулюються на основі укладених договорів. Це положення є одним із фундаментальних у міжнародному праві, визначаючи спосіб взаємодії суб'єктів міжнародних відносин у глобальному контексті.

Розкриваючи зміст договірної природи міжнародного права, вкажемо на те, що держави можуть встановлювати права і обов'язки на підставі договорів, які можуть бути як багатосторонніми, так і двосторонніми. Ці договори можуть стосуватися різноманітних аспектів міжнародних відносин, таких як торгівля, охорона довкілля, права людини, конфлікти, морський та повітряний простори тощо. На підставі договорів виникають зобов'язання, права та передбачається відповідальність учасників цього договору. Загалом договірна природа міжнародного права відображає динаміку відносин між державами, забезпечуючи засіб для вирішення конфліктів та спільного визначення стандартів поведінки в глобальному співтоваристві.

При цьому держави мають право визначати свою власну політику та приймати рішення про участь у договорах. Вони можуть вільно обирати, які зобов'язання приймати на себе. В разі порушення договірних зобов'язань можуть застосовуватися санкції та інші заходи відповідальності. Наприклад, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод не застосовуються до російської держави з моменту, коли вона перестала бути стороною цієї Конвенції (щодо порушень прав людини, допущених після цієї обставини).

Так само, оскільки Україна не є учасницею Організації Північноатлантичного договору, то положення цього договору не застосовуються щодо нашої держави.

Вкажемо також на такий аспект розуміння природи міжнародного права, як міжнародно-правова відповідальність. Однак ми обмежимо обсяг цього питання, зосередивши увагу на можливих проблемах притягнення посадових осіб держави, що веде загарбницьку війну, до міжнародної відповідальності. При цьому наголосимо, що питання міжнародно-правової відповідальності є саме собою доволі складним. Цілком слушно Р. Морозюк відзначає, що «у практиці міжнародних відносин держав нерідким є явище «ухилення» від міжнародно-правової відповідальності за вчинення міжнародних правопорушень» [7, с. 249]. Хоча із запропонованим вказаним автором засобом вирішення цієї проблеми ми погоджуємось лише частково. Зокрема, Р. Морозюк відзначає, що «питання міжнародно-правової відповідальності потребує вирішення шляхом прийняття нових міжнародних актів, які регламентуватимуть міжнародно-правову відповідальність за вчинення правопорушень, і внесення змін до чинних міжнародно-правових актів» [7, с. 249], оскільки йдеться про притягнення до відповідальності суб'єкта міжнародного права, який порушив існуючі договірні зобов'язання, то питання реальності відповідальності не вирішити прийняттям інших договорів чи внесенням змін у існуючі; проблема має вирішуватись комплексно.

Зазначимо, що загарбницька війна порушує міжнародний мир та безпеку. Такі дії можуть класифікуватися як злочини проти миру, а також як акт агресії відповідно до ст. 39 Статуту Організації Об'єднаних Націй [10]. Якщо під час загарбницької війни починають вчинятися масові порушення прав людини, такі як масові вбивства, насильство, етнічна чистка тощо, це може розглядатися як злочини проти людяності. Відповідні посадові особи можуть бути притягнуті до міжнародної кримінальної відповідальності.

Якщо під час загарбницької війни порушуються правила війни, наприклад, шляхом використання забороненої зброї, нападів на цивільних тощо, це може бути класифіковано як воєнні злочини. Такі правопорушення також можуть спричинити міжнародну відповідальність.

Загарбницька війна може порушити принципи суверенітету та територіальної цілісності інших держав, що є підставою для звинувачень у порушенні міжнародного права та притягнення до відповідальності.

Загалом притягнення посадових осіб держави до міжнародної відповідальності за загарбницьку війну базується на положеннях міжнародного права, таких як збереження миру, захист прав людини та суверенітет держав. При цьому відзначимо ті проблеми, що можуть виникати під час притягнення винних осіб до міжнародно-правової відповідальності.

По-перше, вкажемо на можливі проблеми встановлення конкретної посадової

особи. Визначення конкретних осіб, які несуть відповідальність за загарбницьку війну, може бути складним завданням. Встановлення їх прямої участі в ухваленні рішень та вчиненні конкретних дій може вимагати доказів, що може бути важко зібрати.

По-друге, вкажемо на проблеми збирання доказів. Збирання доказів про порушення міжнародного права може бути ускладнене через відсутність доступу до інформації у зоні конфлікту чи окупації або через намагання держави-агресора протидіяти розслідуванню та доступу до даних. У цьому контексті варто згадати ті труднощі, що виникали під час розслідування збиття Росією Boeing 777 (рейс МН 17). Лише через більше як вісім років: «17 листопада 2022 року, окружний суд міста Гаага виніс вирок у цій справі визнав винними й засудив до довічного позбавлення волі трьох осіб, які були посібниками в збитті літака Boeing-777 Малайзійських авіаліній, що 17 липня 2014 року здійснював рейс МН17 із Амстердама до Куала-Лумпура» [2].

По-третьє, це юрисдикційна проблема. Деякі держави можуть намагатися захистити своїх посадовців від притягнення до міжнародної відповідальності, оскаржуючи юрисдикцію міжнародних судів або інституцій.

По-четверте, це політичний аспект та співпраця. Для ефективного притягнення до міжнародної відповідальності потрібна співпраця багатьох держав, міжнародних організацій та судів. Відсутність такої співпраці може ускладнити процес встановлення відповідальності. Питання міжнародної відповідальності може стати предметом політичних домовленостей або тиску. Деякі держави можуть намагатися використовувати свої впливові позиції для уникнення притягнення до відповідальності своїх посадовців. Притягнення до міжнародної відповідальності може вимагати рішучої політичної волі з боку міжнародних гравців, оскільки воно може викликати напруженість у відносинах між державами.

По-п'яте, це довготривалість процесу. Міжнародні процеси зазвичай є тривалими. Довготривалість розгляду справи та можливість втрати інтересу або зміни політичних обставин можуть вплинути на можливість притягнення до відповідальності.

Означені проблеми вказують, що процес притягнення посадових осіб до міжнародної відповідальності за загарбницьку війну може бути важким та складним завданням, вимагаючи низки заходів правового, політичного та міжнародного характеру.

Додамо, що охарактеризовані нами аспекти проблематики тісно пов'язані із суверенітетом, який обмежує можливість втручання суб'єктів міжнародного права у справи будь-якої держави.

Висновки. Отже, є низка положень, врахування яких є основою пізнання сутності міжнародного права, дозволяє зрозуміти природу міжнародного права. У межах соціальної дійсності в Україні особливої уваги потребує питання вивчення договірної природи міжнародного права, принципу суверенної рівності держав, міжнародної відповідальності. Розуміння цих положень є підґрунтям адекватного сприйняття окремих аспектів сутності міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Баланчук І. Петиція до НАТО про закриття неба над Україною збрала мільйон голосів. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/4/7328068/>.
2. Заява МЗС України щодо оголошення перших вироків особам, винним у збитті літака Малайзійських авіаліній рейсу МН17. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodogologoshennya-pershih-virokiv-osobam-vinnim-u-zbitti-litaka-malajzijskih-avialinij-rejsu-mn17>.
3. Кучук А. М. Джерела права: міжнародний і теоретико-правовий аспекти. *Альманах міжнародного права*. 2016. № 14. С. 23–30.
4. Кучук А. М. Забезпечення реалізації норм права (національний і міжнародний аспекти) правовий дискурс. *Альманах міжнародного права*. 2015. № 9. С. 14–20.
5. Кучук А. М., Перепьолкін С. М. Принципи права як категорія внутрішньодержавного й міжнародного права. *Право і суспільство*. 2015. № 3. Ч. 3. С. 22–26.
6. Лехник Н. Л. Міжнародно-правова природа одностороннього зобов'язання держави. *Наукові записки НаУКМА*. 2004. Т. 26. С. 60–63.
7. Морозюк Р. Відповідальність держав у міжнародному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 249–251.
8. Репецький В. Соціальна цінність міжнародного права. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 30. С. 169–174.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України «Про свободу совісті та

релігійні організації» (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16#Text>.

10. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf.

11. Чайковський Ю. В. Становлення міжнародного права: філософсько-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12. Одеса, 2009. 18 с.

Надійшла до редакції 22.08.2023

References

1. Balanchuk I. Petytsiia do NATO pro zakryttia neba nad Ukrainoiu zibrala milion holosiv [A petition to NATO to close the sky over Ukraine has gathered a million votes]. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/4/7328068/>. [in Ukr.].

2. Zaiava MZS Ukrainy shchodo oholoshennia pershykh vyrokiv osobam, vynnym u zbytti litaka Malaiziiskyykh avialinii reisu MN17 [Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine regarding the announcement of the first sentences for the persons responsible for the downing of Malaysia Airlines flight MH17]. URL: <https://mf.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-ogoloshennya-pershih-virokiv-osobam-vinnim-u-zbitti-litaka-malajzijskih-avialinij-rejsu-mn17>. [in Ukr.].

3. Kuchuk, A. M. (2016) Dzherela prava: mizhnarodnyi i teoretyko-pravovy aspekti [Sources of law: international and theoretical-legal aspects]. *Almanakh mizhnarodnoho prava*. № 14, pp. 23–30. [in Ukr.].

4. Kuchuk, A. M. (2015) Zabezpechennia realizatsii norm prava (natsionalnyi i mizhnarodnyi aspekti) pravovy diskurs [Ensuring the implementation of legal norms (national and international aspects) legal discourse]. *Almanakh mizhnarodnoho prava*. № 9, pp. 14–20. [in Ukr.].

5. Kuchuk, A. M., Perepolkin, S. M. (2015) Pryntsypy prava yak katehoriia vnutrishnoderzhavnoho y mizhnarodnoho prava [Principles of law as a category of domestic and international law]. *Pravo i suspilstvo*. № 3. Ch. 3. S. 22–26. [in Ukr.].

6. Lekhnyk, N. L. (2004) Mizhnarodno-pravova pryroda odносторонnoho zoboviazannia derzhavy [The international legal nature of a unilateral state obligation]. *Naukovi zapysky NaUKMA*. Vol. 26, pp. 60–63. [in Ukr.].

7. Moroziuk, R. (2017) Vidpovidalnist derzhav u mizhnarodnomu pravi [Responsibility of states in international law]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 11, pp. 249–251. [in Ukr.].

8. Repetskyi, V. (2012) Sotsialna tsinnist mizhnarodnoho prava [Social value of international law]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya : Mizhnarodni vidnosyny*. Issue 30, pp. 169–174. [in Ukr.].

9. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyny piatoi statti 21 Zakonu Ukrainy «Pro svobodu sovisti ta relihiini orhanizatsii» (sprava pro zavchasne spovishchennia pro provedennia publichnykh bohosluzhin, relihiinykh obriadiv, tseremonii ta protsesii) vid 8 veresnia 2016 roku № 6-рп/2016 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provisions of the fifth part of Article 21 of the Law of Ukraine "On Freedom of Conscience and Religious Organizations" (the case of early notification of public religious services, religious rites, ceremonies and processions) dated September 8, 2016 No. 6-рп/2016]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16#Text> [in Ukr.].

10. Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii [Charter of the United Nations]. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf [in Ukr.].

11. Chaikovskiy, Yu. V. (2009) Stanovlennia mizhnarodnoho prava: filosofsko-pravove doslidzhennia [Formation of international law: a philosophical and legal study] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.12. Odessa, 18 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Andrii Kuchuk, Oksana Lehka. International law: essential aspect. The urgency of the study is determined by the necessity to cover those provisions that condition the essential aspect of international law and require a detailed and systematic study. It is indicated that the issue of determining the nature of international law involves the study of the following provisions: sovereignty and equality of states; sources of international law; subjects of international law; instrumental aspect (international law aims to regulate the behavior of states and other subjects of international relations, which is achieved through the establishment of principles and norms setting permissible behavior and establishing the duties and rights of subjects); solution of international disputes; and dynamic nature of international law. It is emphasized that a clear understanding of the specified aspects is the basis of the perception of international law and its essence.

It is noted that the contractual nature of international law presupposes that international relations are regulated on the basis of concluded treaties. This provision is one of the fundamental ones in

international law, conditioning the way of interaction of subjects of international relations in the global context. On the basis of contracts, obligations, rights and responsibilities of the participants of this contract are assumed. In general, the contractual nature of international law reflects the dynamics of relations between states, providing a means to resolve conflicts and jointly define standards of behavior in the global community. States have the right to determine their own policies and to decide whether to participate in treaties. They can freely choose which obligations to take on.

Bringing state officials to international responsibility may have the following challenges: problems of establishing a specific official; problems of gathering evidence; jurisdictional problem; political aspect and cooperation; duration of the process. It is summarized that there are a number of provisions, the consideration of which is the basis of the international law essence cognition, allows to understand the nature of international law. Within the framework of social reality in Ukraine, the issue of studying the contractual nature of international law, the principle of sovereign equality of states, and international responsibility requires special attention. Understanding of these provisions is the basis for an adequate perception of certain aspects of the international law essence.

Keywords: *sources of international law, European Court of Human Rights, Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, international law, international responsibility, subjects of international law, sovereignty.*

УДК 656.072:330.36

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-26-33

Лариса МАРЦЕНЮК©

доктор економічних наук, професор
(Український державний університет науки
і технологій, м. Дніпро, Україна)

ВАЖЛИВІСТЬ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЬ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Окреслено основні напрями реформування АТ «Укрзалізниця». Наголошено, що в умовах реформування та відновлення необхідно дбати про всі, без винятку, складові економічної безпеки залізниць. Пріоритетними напрямами розвитку залізничного транспорту України в умовах євроінтеграції визначено вертикальну інтеграцію, розділення пасажирських та вантажних перевезень та інфраструктури, розвиток мультимодальних перевезень, побудову вантажних ХАБів, запровадження цифрових технологій у сфері вантажних перевезень.

Ключові слова: *економічна безпека, залізничний транспорт, Укрзалізниця, євроінтеграція, реформування.*

Постановка проблеми. Інтеграція АТ «Укрзалізниця» в загальноєвропейську транспортну систему є важливим та непростим процесом, який зумовлює залучення багатьох видів ресурсів, в тому числі фінансових. Зважаючи на руйнування інфраструктури (майже 12 тисяч об'єктів) та зниження обсягів перевезень, що відбулися внаслідок повномасштабного вторгнення росії в Україну, керівництво Укрзалізниці запровадило низку ефективних управлінських рішень. Серед них – і оптимізація штату, і сприяння розвитку концесії на залізничному транспорті, і презентація Плану відновлення залізниць як вітчизняним інвесторам, так і іноземним.

Серед важливих кроків підвищення ліквідності залізничного підприємства можна виділити реструктуризацію єврооблігацій на суму майже 900 млн доларів. Цим рішенням виплату основного боргу відтерміновано на 2 роки. Також згідно з українським законодавством, було списано борги Укрзалізниці російським банкам [1].

Внаслідок цих дій рейтинг Укрзалізниці на міжнародній арені був підвищений міжнародним рейтинговим агентством S&P Global Ratings до рівня CCC+, що є максимально можливим позитивним результатом у поточних умовах воєнного часу [2].

© Л. Марценюк, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4121-8826>

Researcher ID: N-3917-2019

rwinform1@ukr.net